

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně Mgr. Jany Brothánkové a soudců JUDr. Petra Průchy a JUDr. Tomáše Langáška v právní věci žalobce: **A. A.**, zastoupen Mgr. Tomaszem Heczkiem, advokátem, se sídlem Holandská 1, Brno, proti žalovanému: **Policie ČR, Krajské ředitelství policie Plzeňského kraje, odbor cizinecké policie**, se sídlem Nádražní 2437/2, Plzeň, týkající se žaloby proti rozhodnutí žalovaného ze dne 14. 8. 2015, č. j. KRPP-132053-17/ČJ-2015-030022, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 5. 11. 2015, č. j. 17 A 75/2015 - 22,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žalobce **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Žalovanému **s e** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **n e p ř i z n á v á .**

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalobce byl dne 13. 8. 2015 v 10:40 hodin kontrolován hlídkou Oddělení cizinecké policie, oddělení dokumentace Plzeň společně s hlídkou Obvodního oddělení policie Bor na louce u vesnic Nové Domky společně s dalšími 11 osobami. Ani po opětovné výzvě však neprokázal svou totožnost, proto byl zajištěn dle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

[2] Následně bylo s žalobcem dne 14. 8. 2015 zahájeno řízení ve věci správního vyhoštění z území členských států Evropské unie dle § 119 odst. 1 písm. c) bod 1 a 2 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění účinném do 16. 8. 2015 (dále jen „zákon o pobytu cizinců“). Důvodem zahájení řízení byl pobyt na území České republiky bez cestovního dokladu a zároveň bez víza či platného oprávnění k pobytu, ač k tomu žalobce nebyl oprávněn.

[3] Rozhodnutím žalovaného ze dne 14. 8. 2015, č. j. KRPP-132053-17/ČJ-2015-030022 (dále jen „napadené rozhodnutí“), byl žalobce podle § 124 odst. 1 písm. b) zákona o pobytu cizinců, zajištěn za účelem správního vyhoštění. Doba zajištění žalobce byla stanovena na 30 dnů od 13. 8. 2015.

[4] Před vydáním napadeného rozhodnutí žalovaný ustanovil usnesením ze dne 14. 8. 2015, č. j. KRPP-132053-12/ČJ-2015-030022, žalobci tlumočnicka do arabského jazyka k provádění tlumočnických úkonů v předmětném správním řízení. Následně byl s žalobcem proveden pohovor zaznamenaný v Protokolu o vyjádření účastníka správního řízení ze dne 14. 8. 2015, č. j. KRPP-132053-14/ČJ-2015-030022, který je stvrzen podpisem žalobce i ustanoveného tlumočnicka. Do protokolu žalobce souvisle a podrobně popsal cestu ze Somálska až do České republiky, přičemž na položené otázky odpovídal celými větami.

[5] Proti rozhodnutí žalovaného o zajištění podal žalobce dne 29. 10. 2015 žalobu, kterou Krajský soud v Plzni (dále jen „krajský soud“) odmítl pro opožděnost usnesením ze dne 5. 11. 2015, č. j. 17 A 75/2015 - 22 (dále také jen „napadené usnesení“).

[6] Žalobce v žalobě tvrdil, že mu sice napadené rozhodnutí bylo doručeno dne 14. 8. 2015, ale že s ním byl seznámen až 25. 10. 2015 při návštěvě advokáta v zařízení B., proto mu lhůta pro podání žaloby nemohla začít běžet před tímto datem. Namítal, že jeho rodným jazykem je somálština a arabštinu ani jiný cizí jazyk neovládá. Teprve během návštěvy advokáta dne 25. 10. 2015 měl být proto seznámen s obsahem napadeného rozhodnutí.

[7] Krajský soud ve svém rozhodnutí vycházel ze speciálního ustanovení § 172 odst. 1 zákona o pobytu cizinců, které stanoví lhůtu pro podání žaloby proti správnímu rozhodnutí v délce 30 dnů od doručení rozhodnutí správního orgánu v posledním stupni, přičemž zmeškání lhůty nelze prominout. Považoval za rozhodné, že žalobci bylo napadené rozhodnutí doručeno dne 14. 8. 2015, kdy jej osobně převzal. Žaloba proto měla být podána nejpozději dne 14. 9. 2015, avšak v daném případě byla předána k poštovní přepravě až 29. 10. 2015, tedy po uplynutí zákonné lhůty. Krajský soud k argumentaci žalobce konstatoval, že mu byl před pohovorem vydáním napadeného rozhodnutí ustanoven tlumočnicka do jazyka arabského, který byl při svém ustanovení poučen, že je dle § 8 zákona č. 36/1967 Sb. povinen vykonávat tlumočnickou činnost řádně a ve stanovené lhůtě. *„Z obsahu protokolu je také jasné, že žalobce na všechny otázky adekvátně, tj. logicky, konkrétně k jednotlivým tématům, dostatečně podrobně a v témže jazyku odpovídal. Nezmněl se, že by některé otázky nerozuměl. V závěru protokolu se pak uvádí, že proti obsahu protokolu nevznáší žalobce žádné námitky, že nežádá jeho doplnění, ani že na něho nebyl činěn ze strany*

pokračování

policie žádný nátlak.(...) Na podkladě výše shrnutého obsahu protokolu o výpovědi žalobce má soud za jednoznačně prokázané, že v daném případě nevznikly žádné pochybnosti o tom, že žalobce ovládá arabský jazyk na dostatečné komunikativní úrovni, neboť byl schopen porozumět všem položeným dotazům i na ně konkrétně reagovat.“ Krajský soud připomněl, že tlumočník je ze zákona odpovědný za řádné provedení tlumočnického úkonu, a pokud by žalobce tlumočnickovi nerozuměl, je jeho povinností na to správní orgán upozornit. Žalobce byl dne 14. 8. 2015 seznámen s obsahem napadeného rozhodnutí v jazyce arabském, kterému dostatečně porozuměl, proto je uvedený den podle soudu určujícím pro počátek lhůty k podání žaloby, kterou tak jako opožděnou odmítl.

II. Kasační stížnost a průběh řízení o ní

[8] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) napadl v záhlaví označené usnesení krajského soudu, kterým byla jeho žaloba proti rozhodnutí žalovaného odmítnuta z výše nastíněných důvodů. Stěžovatel svou kasační stížnost opírá o důvod uvedený v § 103 odst. 1 písm. e) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“) a navrhuje zdejšímu soudu, aby napadené usnesení zrušil.

[9] Stěžovatel namítá, že jeho rodným jazykem je somálština a neovládá arabštinu ani jiný cizí jazyk. Napadenému rozhodnutí proto nerozuměl. Až dne 25. 10. 2015 byl navštíven pracovníky Organizace pro pomoc uprchlíkům, o. s., kdy se zjistilo, že je rodinným příslušníkem paní H. A. A. (matka stěžovatele), které byla právní pomoc poskytnuta v obdobné věci dne 1. 10. 2015. Komunikace mezi ní a advokátem probíhala přes cizinku ze Somálska, neboť přes tlumočníka z arabštiny nebylo možné se s matkou stěžovatele domluvit. Vzhledem ke krátkému času poskytnutému pracovníky detenčního zařízení dne 1. 10. 2015 nebylo možné projednat napadené rozhodnutí a možnosti opravných prostředků se stěžovatelem. Je pravděpodobné, že matka stěžovateli po této návštěvě sdělila informace poskytnuté advokátem, avšak až dne 25. 10. 2015, při další návštěvě pracovníků Organizace pro pomoc uprchlíkům, o. s. za účelem poskytování právní pomoci, měl stěžovatel možnost svou vlastní věc s pracovníky probrat a udělit jejich prostřednictvím pokyny a plnou moc k zastupování právnímu zástupci. Stěžovatel tvrdí, že průběhu řízení dne 31. 8. 2015 a téhož dne doručenému rozhodnutí nerozuměl, neboť mu bylo tlumočeno do arabštiny, kterou neovládá. Teprve dne 25. 10. 2015 zjistil, co je obsahem napadeného rozhodnutí, jaké opravné prostředky a v jaké lhůtě může využít.

[10] Stěžovatel se dovolává ustanovení § 16 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), dle něhož má nárok na tlumočníka, a to do jazyka, který ovládá. Stěžovatel se domnívá, že naplňuje znaky definice uprchlíka ve smyslu Úmluvy o právním postavení uprchlíků. Čl. 3 této Úmluvy zakazuje jakoukoliv diskriminaci uprchlíků v řízení před orgány členských států z důvodu jejich rasy nebo země původu. Jsou-li cizincům původem ze Somálska ustanovováni tlumočníci do arabského jazyka bez ohledu na to, zda jej ovládají, dochází k jejich znevýhodnění z důvodu etnické příslušnosti a země původu. Podle čl. 16 uvedené Úmluvy má každý uprchlík právo na svobodný přístup k soudům a právní pomoc. Stěžovateli byla právní pomoc poskytnuta až dne 25. 10. 2015, přičemž ze správního spisu nevyplývá, že by mu bylo nabídnuto zajištění právní pomoci správním orgánem již dříve. Přístup k soudům

není zajištěn, pokud v předcházejícím správním řízení není uprchlík seznámen s obsahem vydaných rozhodnutí a podmínkami pro uplatnění opravných prostředků.

[11] Co se týče argumentace krajského soudu, stěžovatel jej nepovažuje za dostatečné. I kdyby byl schopen se s tlumočníkem domluvit na základní úrovni v arabštině, nelze z toho vyvozovat, že pochopil smysl celého řízení a možnosti své obrany. Obsah protokolu ze dne 14. 8. 2015 nemůže být dle stěžovatele důkazem, jak probíhal pohovor a v jakém rozsahu tlumočení porozuměl. Formulaci odpovědi nemohl stěžovatel nijak ovlivnit, neboť řízení probíhalo v českém jazyce, v němž je sepsán i protokol. Stěžovatel český jazyk neovládá, a neměl proto možnost kontrolovat správnost tlumočení ani protokolu. Je přitom evidentní, že o doslovný zápis jeho výpovědi se nejedná. Tlumočníka nelze považovat za osobu hájící zájmy účastníka, ani osobu nestrannou, neboť vykonává činnost za úplatu, je ustanovován správním orgánem a nemá zájem, aby vyšlo najevo, že účastník daný jazyk neovládá, protože by byl zproštěn své funkce. Postavení tlumočníka je závislé na správním orgánu, nemá proto ani zájem komplikovat řízení vznášením námitek, podáváním opravných prostředků apod.

[12] Dle stěžovatele v době od 31. 9. 2015 do 25. 10. 2015 existovala objektivní překážka k využití opravných prostředků proti napadenému rozhodnutí, neboť nebyl náležitě poučen o možnostech podat odvolání a o tomto svém právu nevěděl, čímž došlo k porušení § 16 odst. 3 správního řádu. Existují zde pochybnosti o tom, jak probíhalo celé řízení, přičemž důkazní břemeno leží na žalovaném, jak stěžovatel dovodil z judikatury Evropského soudu pro lidská práva.

[13] Žalovaný ke kasační stížnosti pouze odkázal na své vyjádření k žalobě. Vzhledem k tomu, že vyjádření neobsahovalo žádné nové informace, Nejvyšší správní soud ho nezasílal stěžovateli na vědomí.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[14] Nejvyšší správní soud při posuzování kasační stížnosti hodnotil, zda jsou splněny podmínky řízení, přičemž dospěl k závěru, že kasační stížnost má požadované náležitosti, byla podána včas a osobou oprávněnou. Důvodnost kasační stížnosti posoudil Nejvyšší správní soud v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž je povinen přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

[15] Kasační stížnost žalobce **není** důvodná.

[16] Úvodem je třeba poznamenat, že důvodem podání kasační stížnosti byl nesouhlas stěžovatele s odmítnutím jeho žaloby [§ 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s.]. V případech, kdy krajský soud žalobu odmítl a nezabýval se jí věcně, přezkoumává Nejvyšší správní soud v kasačním řízení jen to, zda krajský soud správně posoudil nesplnění procesních podmínek; věcný obsah žaloby přezkoumávat nemůže (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 1. 2006, č. j. 2 As 45/2005 - 65).

pokračování

[17] Podle § 46 odst. 1 písm. b) s. ř. s. soud usnesením odmítne návrh, jestliže byl podán předčasně nebo opožděně. Podle speciální úpravy v § 172 odst. 1 zákona o pobytu cizinců činí lhůta k podání žaloby proti rozhodnutí o zajištění 30 dnů od doručení rozhodnutí správního orgánu, přičemž zmeškání lhůty nelze prominout. Stěžovateli bylo napadené rozhodnutí o zajištění za účelem správního vyhoštění doručeno dne 14. 8. 2015 (stěžovatel zřejmě nedopatřením uvedl, že průběhu řízení dne 31. 8. 2015 a téhož dne doručnému rozhodnutí nerozuměl; dne 31. 8. 2015 mu však bylo doručeno rozhodnutí o správním vyhoštění). Třicátý den lhůty dopadal na neděli 13. 9., a proto bylo podle § 40 odst. 1 písm. c) správního řádu posledním dnem lhůty pondělí 14. 9. 2015. Stěžovatel podal žalobu až 29. 10. 2015, tedy po uplynutí uvedené lhůty. Stěžovatel však dovozuje včasnost své žaloby ze skutečnosti, že ve správním řízení mu bylo tlumočeno do arabštiny, tedy jazyka, kterému nerozuměl, a tudíž neporozuměl ani obsahu rozhodnutí ani příslušnému poučení. Do doby, než se stěžovatel o důvodech rozhodnutí a o poučení dozvěděl, podle něj nemohla běžet lhůta k podání žaloby.

[18] Před tím, než Nejvyšší správní soud přikročil k úvahám, zda nedostatky v tlumočení mohou mít vliv na účinnost doručení či nikoliv, a tím pádem prolamovat neprominutelné zmeškání lhůty k podání žaloby (§ 172 odst. 1 věta druhá zákona o pobytu cizinců), zabýval se otázkou, zda v daném případě stěžovatel z důvodu tlumočení v arabštině skutečně neporozuměl obsahu rozhodnutí a poučení.

[19] Stěžovatel se v rámci řízení vyjádřil dne 14. 8. 2015 (protokol o vyjádření účastníka řízení č. j. KRPP-132053-14/ČJ-2015-030022). Vyjádření stěžovatele tlumočil PhDr. Issam Ramadan, tlumočník pro jazyk arabský, který byl v řízení ustanoven jako tlumočník podle § 16 odst. 3 správního řádu. V rámci vyjádření stěžovatel vysvětlil, jak se ze Somálska dostal do České republiky – podrobně popsal, že jel lodí do Jemenu, poté autem k hranicím Saudské Arábie, které přešel pěšky ve skupině asi 20 lidí a poté zůstal asi 14 dní v Saudské Arábii. Následně pokračoval autem do Sýrie a po 5 dnech do Turecka, kde zůstal měsíc a rodiče mu tam posílali peníze na účet jiného Somálce, který mu je vždy předal. Z Turecka jel lodí do Řecka, odtud přes Makedonii a Srbsko do Maďarska, odkud jel spolu s dalšími osobami dodávkou. Řidič jim řekl, že dorazili do Německa, a proto vystoupil, přičemž nevěděl, že se nachází na území České republiky. Dále stěžovatel odpovídal na otázky žalovaného ohledně cíle jeho cesty, zdravotního stavu, finančních prostředků, rodiny, atd. Závěrem stěžovatel podepsal, že proti protokolu nemá námitek a že rozumí poučení i důvodům, proč je protokol sepsován. Doložka o tlumočení PhDr. Issamem Ramadanem je uvedena i na poslední straně napadeného rozhodnutí žalovaného.

[20] Nejvyšší správní soud z výše uvedených skutečností usoudil, stejně jako krajský soud, že nic nenasvědčuje tomu, že by správní řízení nebylo tlumočeno do jazyka, jemuž stěžovatel rozuměl. Samy o sobě by podpisy česky formulovaného prohlášení o porozumění poučením a důvodům soupisu protokolu a podpisy česky formulovaného potvrzení, že proti protokolu nemá námitek, nemohly prokázat, že stěžovatel všemu skutečně rozuměl, pro Nejvyšší správní soud je však klíčové samotné vyjádření stěžovatele. Toto vyjádření neobsahuje pouhé kusé odpovědi, které by mohly naznačovat, že stěžovatel pochytil pouze některá slova a že jazyk neovládá natolik, aby porozuměl všem nutným informacím. Jeho vyjádření, přetlumočené do češtiny, naopak obsahuje souvislé vyličení rozhodných skutečností a přesné odpovědi na položené otázky. V obecné rovině lze

prisvědčit stěžovateli, že protokolace nepředstavuje doslovný zápis výpovědi, to však nic nemění na výše uvedeném závěru. Vyjádření v protokolu působí autenticky a listiny založené ve správním spisu nijak nenasvědčují tomu, že by za stěžovatele jeho výpověď domýšlel tlumočník nebo dokonce tlumočník ve spolupráci se správním orgánem; nic takového ostatně nedoložil ani stěžovatel.

[21] Nejvyšší správní soud ze všech uvedených skutečností usoudil, že ačkoliv řízení nebylo tlumočeno do somálštiny, bylo tlumočeno do jazyka, jemuž stěžovatel rozuměl a jenž je jedním ze dvou hlavních jazyků, jímž obyvatelstvo Somálska hovoří. Právě to je přitom z hlediska práva na tlumočníka ve smyslu čl. 37 odst. 4 Listiny základních práva a svobod a § 16 odst. 3 správního řádu zásadní, jelikož účelem práva na tlumočníka je zajištění *fair* procesu (stanovisko Ústavního soudu ze dne 25. října 2005, sp. zn. Pl. ÚS-st. 20/05, ST 20/39 SbNU 487). V kontextu zbavení osobní svobody je právo na informování o důvodech zbavení osobní svobody v jazyce, jemuž daná osoba rozumí (čl. 5 odst. 2 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod), klíčové pro možnost přezkoumání zákonnosti zbavení osobní svobody (rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 2. října 2008, *Rusu proti Rakousku*, č. stížnosti 34082/02, bod 41). Nejvyšší správní soud proto dospěl k závěru, že za daných specifických skutkových okolností, kdy ze správního spisu vyplývá, že stěžovatel dostatečně rozuměl tlumočnickovi pro arabský jazyk, bylo požadavkům plynoucím z práva na tlumočníka učiněno zadost i v případě tlumočení do arabštiny.

[22] Stěžovatel v kasační stížnosti dále uvedl, že důkazní břemeno ohledně prokázání, že bylo tlumočeno do jazyka, jenž stěžovatel ovládá, tíží žalovaného. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 20. ledna 2009, *F. H. proti Švédsku*, č. stížnosti 32621/06, z něhož uvedené rozložení důkazního břemene stěžovatel dovozoval (konkrétně bod 95 citovaného rozsudku), však na nyní projednávanou věc vůbec nedopadá. Evropský soud pro lidská práva ve zkratce uvedl, že v případě hodnocení věrohodnosti tvrzení žadatelů o azyl je s ohledem na zvláštní situaci, ve které se žadatelé nacházejí, třeba zásadně rozhodovat ve prospěch žadatelů („to give them the benefit of the doubt“). Až v případě, kdy vzniknou důvodné pochybnosti co do pravdivosti tvrzení žadatelů, leží důkazní břemeno ohledně rozptýlení a vysvětlení těchto pochybností na žadateli. Je tedy zřejmé, že v bodu 95 rozsudku *F. H. proti Švédsku* Evropský soud pro lidská práva pojednává o rozložení důkazního břemene co do věrohodnosti „azylového příběhu“ žadatelů o mezinárodní ochranu. Ze stěžovatelem citované judikatury Evropského soudu pro lidská práva tak nevyplývá jím tvrzená právní konstrukce.

[23] Také námitka týkající se práva na přístup k soudu a s tím souvisejícího práva na právní pomoc je nedůvodná. Ve správním spisu je založena plná moc ze dne 12. 9. 2015 udělená stěžovatelem Asociací pro právní otázky imigrace (ASIM o. s.) k zastupování v řízení o odvolání o správním vyhoštění. Je tedy patrné, že nejpozději ke dni 12. 9. 2015 byl stěžovateli umožněn přístup k právní pomoci.

[24] S ohledem na to, že Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že stěžovatel rozuměl obsahu rozhodnutí žalovaného, nebylo na místě se dále podrobně věnovat úvahám, jaké by měly případné nedostatky v tlumočení (které v nyní řešené věci nenastaly) procesní

pokračování

důsledky a zda by mohly prolomit neprominutelné zmeškání lhůty k podání žaloby (§ 172 odst. 1 věta druhá zákona o pobytu cizinců).

IV. Závěr a náklady řízení

[25] S ohledem na vše výše uvedené dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle ustanovení § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

[26] O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s ustanovením § 120 s. ř. s. Žalobce neměl ve věci úspěch, a nemá proto právo na náhradu nákladů řízení; žalovanému pak v řízení o kasační stížnosti žádné náklady nevznikly.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 16. prosince 2015

Mgr. Jana Brothánková
předsedkyně senátu